

FACULTY OF ARTS
Charles University

Department of Germanic Studies

Dutch Studies

Beoordeling bachelorscriptie

Student: Johana Stejskalová

**Titel: De kleurensymboliek in *Turks fruit* van Jan Wolkers
Barevná symbolika v knize *Turks fruit* Jana Wolkerse
The colour symbolics in *Turks fruit* by Jan Wolkers**

Begeleider: Drs. Albert Gielen

Opponent: Mgr. Anna Krýsová

De in het Nederlands geschreven bachelorscriptie heeft abstracten in het Nederlands, Tsjechisch en Engels. De scriptie inventariseert en analyseert het gebruik van kleuren in de roman, *Turks fruit* van de Nederlandse schrijver Jan Wolkers. De roman vertelt het autobiografische liefdesverhaal tussen de beeldende kunstenaar Erik Vonk en Olga.

Turks fruit is een roman die al jaren de gemoederen bezighoudt en waarnaar onderzoek gedaan is, vooral naar de (anti)religieuze tendenzen dan wel vanuit het perspectief van gender, en ook wel naar de autobiografische overeenkomsten tussen Wolkers en Erik. De invalshoek van Johana Stejskalová wijkt in die zin af van het gangbare patroon en is eigenlijk toch ook weer vanzelfsprekend, want de schrijver Wolkers is een beeldende kunstenaar net als de ik-verteller in de roman. Meestal wordt het werk van de auteur Wolkers onderzocht of het werk van de beeldende kunstenaar Wolkers. Ze in elkaars relatie analyseren is nauwelijks gedaan, mede omdat het methodologisch moeilijk uitvoerbaar is. Daarom vind ik de wijze waarop Johana het aangepakt heeft eenvoudig en doeltreffend.

De bachelorscriptie van Johana Stejskalová voldoet aan de formele en inhoudelijke eisen; geen van de noodzakelijke componenten ontbreekt in het werk. De bachelorscriptie

FACULTY OF ARTS Charles University

Department of Germanic Studies

Dutch Studies

bevat alle nodige hoofdstukken, zoals inleiding, theoretisch gedeelte, analytisch gedeelte, conclusie, abstracten in het Tsjechisch, Nederlands en Engels, trefwoorden en bibliografie. De student beheerst de formele aspecten, zoals indeling en nummering van de hoofdstukken en subhoofdstukken, markering van referenties en citaten, aantekeningen, en bibliografie. Typografisch gezien is het werk van een goed niveau.

Een in het Nederlands geschreven scriptie door een student Nederlands kan een grote uitdaging betekenen, maar zeker ook een rijke en leerzame ervaring. Johana moest aanvankelijk zeker haar weg zien te vinden, zowel in het schrijven in het Nederlands als in het schrijven van een scriptie. De moeizame start veranderde gaandeweg en heeft uiteindelijk geleid tot een goed geschreven scriptie. Wel blijft de woordvolgorde en de uitgangen van de adjectieven punten van aandacht.

De aanleiding tot het schrijven van een scriptie over Jan Wolkers vloeide voort uit haar bewondering en interesse voor Wolkers beeldende en literaire werk, zeker *Turks fruit* was daarin doorslaggevend. Het is natuurlijk uitstekend een dergelijke bevoegenheid te hebben, maar daarmee is het schrijven van een goede scriptie geen vanzelfsprekendheid, hoewel het kan helpen.

Het werk van Jan Wolkers is een verleidelijk object van onderzoek, maar daarmee ook gevaarlijk. Er kunnen diverse valkuilen opdoemen, zo kan zijn charismatische en nadrukkelijke aanwezigheid het op één hoop gooien van het personage Erik Vonk (what's in a name?) en de persoon Wolkers tot gevolg hebben. Het gevaar heeft Johana in de 'Inleiding' onderkend en aangegeven dat beiden niet identiek zijn. Toch kan de persoon van Wolkers niet helemaal los gezien worden van Erik, want de auteur is niet dood, zoals Roland Barthes ooit beweerde.

De vraagstelling over het gebruik van kleuren is helder en markeert een kader waarbinnen *Turks fruit* onderzocht is en een risicovrije manier biedt om de verwerking van beeldende kunst in een roman te onderzoeken. Waar het gaat om betekenisgeving aan de kleuren en daarmee aan de duiding van de roman, is dat een gecompliceerder complex. De door Johana gepresenteerde kleurtheorie is op zich interessant, maar hoe is dat op het gebruik van kleuren

FACULTY OF ARTS Charles University

Department of Germanic Studies

Dutch Studies

in de roman toe te passen? In algemene bewoordingen weet Johana een link te leggen tussen de theorie en de resultaten van de analyse. De kleurentheorie in algemene zin leert ons wel dat de waarde die we aan kleuren toekennen subjectief is en aan verandering onderhevig is. De betekenissen van kleuren volgens Clair biedt in dat opzicht meer duidelijkheid en meer houvast.

De inventarisatie, dat een wezenlijk bestanddeel vormt van de analyse, is op zich goed gedaan, maar het had meer inzicht kunnen bieden als er meer context gegeven was. Op wie of wat hebben de kleuren betrekking? Als dat wat ruimer aangepakt was, had het hele palet van Eriks kleuren in kaart gebracht kunnen worden en misschien was dan ook de rol van Olga anders geworden. Meteen moet ik daaraan toevoegen dat in dit autobiografische liefdesdrama Olga natuurlijk het dominante personage is, in elk geval in Eriks ogen.

De duiding van de analyse, uitmondend in de conclusies geven een goed inzicht in het wezen van de beeldende kunstenaar die (onder meer) met kleur uitdrukking aan zijn gevoelens geeft en op zijn kijk op de wijze waarop hij de gebeurtenissen waarneemt. Natuurlijk gebruikt een beeldende kunstenaar kleur, zo een voor de hand liggende conclusie kunnen zijn, al te trekken voordat aan een analyse begonnen is. Maar het zinvolle is dat het nu onderzocht is en dat we inzicht hebben op de wijze waarop Erik (Wolkers) dat ten uitvoer gebracht heeft. Bovendien onderschrijft het de grote Wolkersthema's: de kleuren ondersteunen de impact van seks (liefde) en dood.

Dat ook de persoon Wolkers met zijn gereformeerde achtergrond in het vizier van de analyse raakt, komt in de buurt van het gevaar om personage en de werkelijk bestaand hebbende Wolkers gelijk te schakelen. Doch door de wijze waarop het in de scriptie gepresenteerd is, wordt daaraan ontsnapt. Af het helemaal ter zake doend is, is de vraag, maar zeker is het opvallend dat de streng opgevoede Wolkers in een zwart/wit wereld is opgevoed en later een kleurrijk oeuvre nagelaten heeft.

Wolkers heeft zich niet alleen losgemaakt van zijn gereformeerde opvoeding, maar werd een van de spraakmakende figuren in het proces van seksuele bevrijding. Daaraan refereert ook

FACULTY OF ARTS
Charles University

Department of Germanic Studies

Dutch Studies

Johana. Het is misschien goed als Johana tijdens de verdediging uitlegt of het kleurgebruik ook in de mentaliteitsgeschiedenis, in de zin van seksuele bevrijding, een rol gespeeld heeft.

Afsluitend wil ik deze in het Nederlands geschreven bachelorscriptie waarin aan alle formele en inhoudelijk eisen is voldaan ter verdediging aanbevelen en waarderen met een 1.

Hierbij beveel ik deze bachelorscriptie aan ter verdediging.
Voorgestelde evaluatie: uitstekend.

Tuto bakalářskou práci tímto doporučuji k obhajobě.
Navrhované hodnocení: výborně.

Drs. Albert Gielen

Praag, 16 augustus 2020